

veldinventarisatie

Dokter Guepinlaan te Ommeren

Buro SRO

19 mei 2011

projectnummer 040803

Naam product: Veldinventarisatie
Locatie: Dokter Guepinlaan te Ommeren
Opdrachtgever: Buro SRO

Opdrachtnemer: Laneco
Contact: DvPijkeren@Laneco.nl
Ons kenmerk: 040803
Projectleider: ir. D van Pijkeren
Onderzoekers: ir. D van Pijkeren en H. van der Burgt, msc.

INHOUD

1	INLEIDING	1
1.1	AANLEIDING	1
1.2	GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEOOGDE INGREPEN	1
2	ACHTERGROND ONDERZOEKSMETHODE	3
2.1	VLEERMUIZEN	3
2.2	STEENUIL	4
2.3	GROTE BONTE SPECHT	4
3	ONDERZOEKSMETHODE	5
3.1	ONDERZOEKSVRAAG	5
3.2	ONDERZOEKSMETHODIEK	5
4	ONDERZOEKSRESULTATEN	7
4.1	STEENUIL	7
4.2	VLEERMUIZEN	8
4.3	GROTE BONTE SPECHT	10
4.4	OVERIGE	10
5	CONCLUSIE EN SAMENVATTING	11
5.1	CONCLUSIE	11
5.2	CONSEQUENTIES	11
5.3	AANBEVELINGEN	12

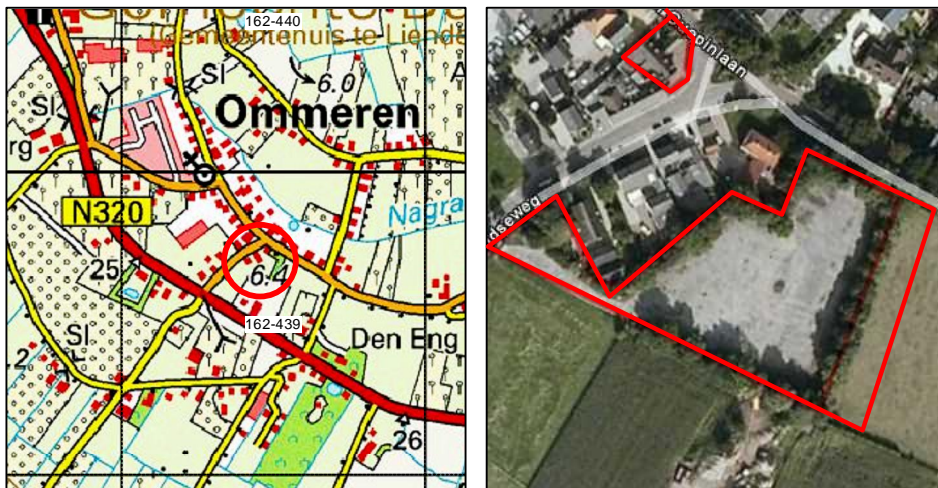
BIJLAGEN:

bijlage 1: literatuurlijst

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING

In de gemeente Buren, in de plaats Ommeren, is aan de Dokter Guepinlaan de nieuwbouw van woningen en appartementen op twee nabij elkaar gelegen deelgebieden voorgenomen. Zowel het gebouw 'De Roskam' als een halfverharde parkeerplaats zullen hiervoor worden omgevormd.

Globale ligging plangebied (kaart: Natuurloket, luchtfoto: Google Earth)

In een eerder uitgevoerde quick scan flora en fauna door Laneco (2008) is de geschiktheid van het plangebied voor beschermde planten en diersoorten en de verwachte effecten op deze soorten beoordeeld. Hieruit bleek dat negatieve effecten op, in het kader van de Flora- en faunawet ontheffingsplichtige soorten vleermuizen, steenuilen en de grote bonte specht niet op voorhand konden worden uitgesloten. Laneco is daarom gevraagd nader onderzoek te verrichten naar het gebruik van het plangebied en haar omgeving door deze soortgroepen.

1.2 GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEOOGDE INGREPEN

Ommeren is een klein dorp in het Betuwse poldergebied. Naast weiden en akkers zijn in de omgeving van het dorp veel boomkwekerijen en boomgaarden aanwezig.

Het plangebied bestaat uit twee deelgebieden. Het kleine deelgebied bestaat uit het gebouw 'Dancing De Roskam'. Dit deelgebied is geheel verhard en bebouwd. Het grotere deelgebied wordt gevormd door een grote parkeerplaats met halfverharding, die aan alle zijden wordt omringd door een brede singel met bomen en struiken. Net buiten dit deelgebied ligt een watergang die wordt gehandhaafd of gecompenseerd. De parkeerplaats ligt direct tegen agrarisch gebruikte weidegrond. Voor beide deelgebieden langs staan oude eiken in laanvorm, langs de Dokter Guepinlaan.

2 ACHTERGROND ONDERZOEKSMETHODE

2.1 VLEERMUIZEN

Vleermuizen zijn vliegende zoogdieren die aan de hand van echolocatie hun positie bepalen. Deze nachtdieren verblijven overdag in besloten ruimtes. Vleermuizen zijn globaal op te delen in gebouwbewonende soorten zoals gewone dwergvleermuis en laatvlieger en boombewonende soorten als rosse vleermuis en watervleermuis. Daarnaast zijn er soorten die van beide elementen gebruik maken.

Ook is er onderscheid te maken in zomer- en winterverblijfplaatsen van de verschillende soorten. Sommige soorten verblijven het gehele jaar in gebouwen (spouwmuren, achter gevelbetimmeringen enz.) of bomen (in holten, achter de bast). Een groot aantal soorten, ook soorten die 's zomers in boomholten verblijven, overwintert echter weer in bunkers, grotten en kelders. Alle vleermuizen zijn strikt (tabel 3) beschermd door de Flora- en faunawet en de Habitatrichtlijn (bijlage IV).

Vanaf begin april komen vleermuizen te voorschijn uit hun winterverblijven, afhankelijk van het weer, de ene soort wat later dan de andere. Van half mei tot half juli vormen de vleermuizen kraamkolonies waarin de jongen worden geboren en grootgebracht. De mannetjes verblijven dan apart in kleinere groepen. Vanaf half augustus tot september, in het paarseizoen, vallen de kraamkolonies uiteen en trekken sommige soorten vleermuizen uit hun voortplantingsgebied weg, terwijl ander nooit ver vliegen tussen zomer en winter verblijf. In deze periode paren de meeste vleermuissoorten, behalve grootoorvleermuizen, die in het vroege voorjaar paren.

Vanaf oktober gaan de verschillende soorten in winterslaap, waarbij de ene soort zich eerder terugtrekt in zijn winterverblijf dan de andere (Helmer 1988). Vanwege dit jaarritme is voor het vaststellen van zomerkolonies alleen onderzoek mogelijk vanaf eind april tot begin augustus.

Omdat de soorten vaak jarenlang gebruik maken van vaste aanvliegroutes tussen verblijfsplaats en foerageergebied, kan het behoud van lijnelementen cruciaal zijn voor de instandhouding van het leefgebied. Hetzelfde geldt voor bepaalde foerageergebieden, zoals open schuren, waar bij slecht weer wordt gejaagd door sommige soorten.

Vleermuizen beginnen pas bij schemering te jagen op insecten. Tijdens de jacht gebruiken ze hoge ultrasone geluiden om hun omgeving in zich op te nemen. Deze geluiden kunnen worden opgevangen en vertaald door een bat-detector, waarmee vleermuizen op naam kunnen worden gebracht.

2.2 STEENUIL

In Nederland komen slechts 5 uilensoorten voor die hier ook regelmatig broeden. Het gaat daarbij om de oehoe, de bosuil, de ransuil, de kerkuil en de steenuil. Van deze soorten is de oehoe erg zeldzaam. Deze grote uilensoort wordt alleen aangetroffen in Limburg, Oost Overijssel en Oost Gelderland. De overige soorten komen meer verspreid voor over Nederland.

Uilen zijn erg plaatstrouw en vaak ook erg territoriaal. De meeste soorten blijven het hele jaar in dezelfde omgeving, nabij de nestplaats waar ze jaarlijks broeden. De kerkuil en de steenuil maken zelfs jaarrond gebruik van hun nestplaatsen als verblijfplaats.

De steenuil is de kleinste uilensoort in Nederland. Het is een typische bewoner van kleinschalige agrarische landschappen. De steenuil is een soort die het de laatste jaren niet goed doet vanwege het verdwijnen van kleinschalige landschappen en rommelige erven en het relatief kleine territorium van de steenuil. Het is een erg territoriale uilensoort die jaagt op muizen, insecten en wormen. Ook kleine vogels worden wel verschalkt. Door tijdens het onderzoek gebruik te maken van dit territoriale gedrag, kunnen territoria worden vastgesteld. Omdat deze soort jaarrond gebruik maakt van zijn verblijfplaats, is deze jaarrond beschermd, evenals zijn leefgebied. De soort staat op de lijst van jaarrond beschermde soorten in het kader van de Flora- en faunawet.

2.3 GROTE BONTE SPECHT

In Nederland komen verschillende soorten spechten voor. Deze vogelsoorten broeden in zelfuitgehakte holtes in bomen, waarbij de verschillende soorten spechten, ook voorkeur hebben voor verschillende soorten bomen. In Nederland worden naast de grote bonte specht, ook de kleine- en middelste bonte specht, de zwarte specht en de groene specht gevonden. De spechten eten vooral insecten die in bomen en soms op de grond worden gevonden. De grote bonte specht hakt insecten vaak uit rottende boomschors.

De grote bonte specht is de meest algemeen voorkomende spechtensoor in Nederland. Deze soort wordt ook wel aangetroffen in tuinen en singels met oude bomen. De holte wordt veelal gevonden in een boom met zacht hout zoals berk, es en els. Alle spechten staan op de lijst van jaarrond beschermde soorten in het kader van de Flora- en faunawet. Nestholtes van deze soort zijn jaarrond beschermd, mits ze weer in gebruik genomen worden.

3 ONDERZOEKSMETHODE

3.1 ONDERZOEKSVRAAG

Doel van dit onderzoek is om na te gaan of de voorgenomen ingreep gevolgen heeft voor beschermde diersoorten. Als effecten op strikt beschermde soorten zodanig zijn dat belangrijke onderdelen van het leefgebied of verblijfplaatsen (indirect) verloren gaan, dan is een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet voor deze ingreep noodzakelijk. In de quick scan voor de locatie te Ommeren (Laneco 2008) is geconstateerd dat de aanwezigheid van verblijfplaatsen of belangrijke onderdelen van het leefgebied van vleermuizen, steenuil en grote bonte specht niet op voorhand zijn uit te sluiten.

vleermuizen

De bomen op de parkeerplaats waren in de quick scan al te jong bevonden om geschikte holtes te bevatten voor boombewonende vleermuissoorten.

De onderzoeksvraag richtte zich op de functie van het gebouw 'De Roskam' voor vleermuizen en de functie van de (groen)elementen op de parkeerplaats en in de directe omgeving.

steenuil

Hoewel beide deelgebieden grotendeels zijn verhard, is de omgeving erg geschikt voor de steenuil. Een van de gebouwen tegen de parkeerplaats werd potentieel geschikt geacht als verblijfplaats. Bebouwing van het terrein kan in dat geval leiden tot indirecte aantasting van verblijfplaatsen. Gevraagd is om onderzoek te doen naar de functie van het plangebied voor de steenuil.

grote bonte specht

Tijdens het veldbezoek wat ten behoeve van de quick scan is uitgevoerd, zijn sporen van spechten in het plangebied aangetroffen. Het nader onderzoek richtte zich op het vaststellen van de zomerfunctie van de singel om de parkeerplaats voor de grote bonte specht, en onderzoek naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen.

3.2 ONDERZOEKSMETHODIEK

onderzoeksrondes

Er zijn totaal 4 veldonderzoeksrondes uitgevoerd in het jaar 2009, op de data 22 april, 20 mei, 10 juni en 24 juni. Tijdens drie van deze rondes is aandacht besteed aan de steenuil, en eveneens is op drie rondes aandacht besteed aan vleermuizen. Onderzoek naar spechten vond tijdens twee rondes in het broedseizoen plaats.

steenuil

De aanwezigheid van de steenuil in en rond het plangebied is in de avonduren onderzocht, wanneer uilen actief worden. Het onderzoek is middels verschillende methoden uitgevoerd:

- door het afspelen van territorium geluiden werden steenuilen gestimuleerd om hun aanwezigheid kenbaar te maken;
- er is tijdens de veldbezoeken ook gelet op foeragerende exemplaren;
- het plangebied is onderzocht op kalksporen en braakballen die typisch zijn voor uilen.

Er is tijdens drie onderzoeks rondes onderzoek gedaan naar de steenuil. De onderzoeken vonden plaats op:

- 22 april 2009 bij een temperatuur van 10°C en windkracht 2.
- 20 mei 2009 bij een temperatuur van 16°C en licht toenemende wind tot kracht 2.
- 10 juni 2009 bij een temperatuur rond 12°C en windstil weer. Tot zons-
ondergang was sprake van lichte regen, daarna was het droog.

Deze methode sluit aan bij de onderzoeksmethode zoals omschreven door Stone (2001).

vleermuizen

Het onderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd met behulp van een batdetector (Petterson D240X en Petterson D100 (op avonden met 2 onderzoekers)). Deze batdetectors vertalen de voor mensen onhoorbare sonargeluiden van vleermuizen in hoorbare geluiden. Vleermuizen zijn op naam gebracht door interpretatie van het ritme en de klank van hun sonargeluid, gecombineerd met zichtwaarnemingen van vliegstyl en grootte.

Er zijn totaal 3 onderzoeks rondes uitgevoerd om de functie van de parkeerplaats en het gebouw vast te kunnen stellen. Er is onderzoek gedaan op:

- 20 mei 2009 door 1 persoon bij een temperatuur van 16°C en windstil weer. Na 22:00 uur trok de wind aan tot windkracht 2. Het was een droge, warme avond.
- 10 juni 2009 door 2 personen bij een temperatuur rond 12°C en windstil weer. Tot zons-
ondergang was sprake van lichte regen, daarna was het droog.
- 24 juni 2009 door 2 personen bij een temperatuur van 15°C en windkracht 1. Het was droog en warm weer.

De protocollen voor vleermuisonderzoek zijn als richtlijn voor dit onderzoek aangehouden (Netwerk Groene Bureaus, 2009).

grote bonte specht

De aanwezigheid van de grote bonte specht is tijdens het broedseizoen uitgevoerd. Onderzoek vond plaats door te letten op:

- de territoriumroep van de grote bonte specht;
- te luisteren naar roepende jongen vanuit een nestholte;
- te zoeken naar aanvullende sporen op bomen in het plangebied.

Er is tijdens twee veldbezoeken onderzoek gedaan naar deze soort, namelijk op 20 mei 2009 en op 24 juni 2009.

4 ONDERZOEKSRISULTATEN

4.1 STEENUIL

4.1.1 *waarnemingen*

Op alle drie de onderzoeksavonden zijn steenuilen geconstateerd.

Eerste onderzoeksavond

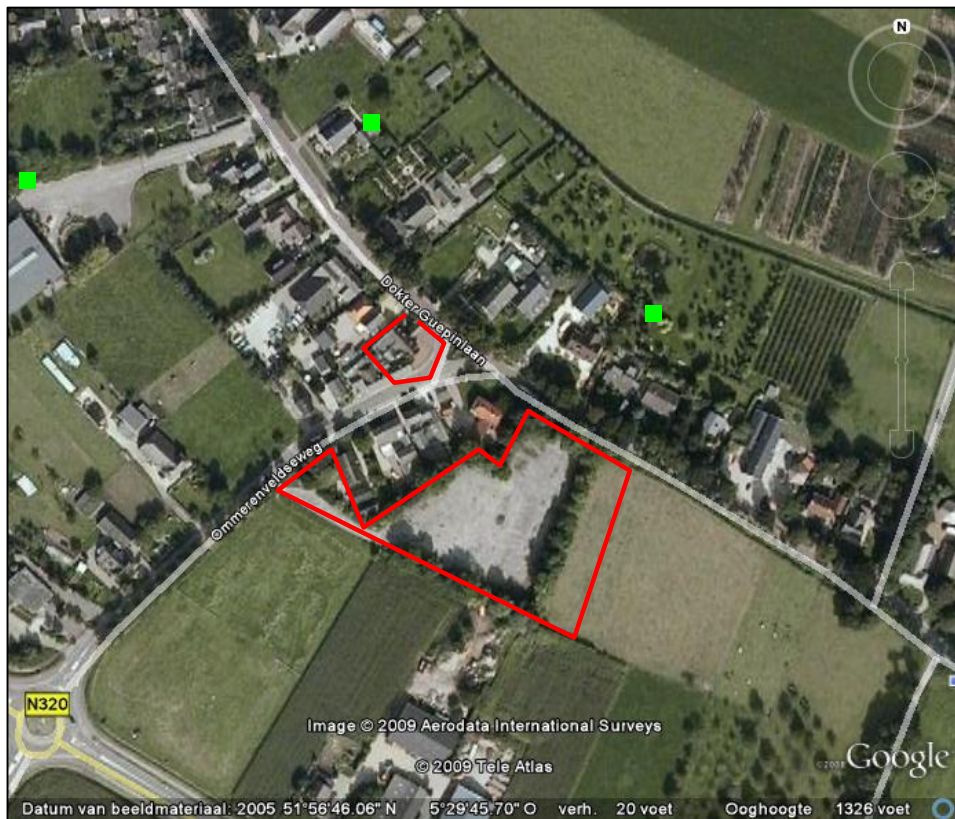
Op 22 april ging het om 2 territoria in de omgeving van het plangebied, achter de huizen aan de overzijde van de Dokter Guepinlaan.

Tweede onderzoeksavond

Op 20 mei werd één van de twee eerder aangetroffen territoria nogmaals geconstateerd.

Derde onderzoeksavond

Op 10 juni werd wederom één van de eerder aangetroffen territoria geconstateerd, en werd nu ook aan de overzijde van de Ommerenveldseweg, op enige afstand van het plangebied, een territorium geconstateerd. In het plangebied zijn geen sporen van steenuilen aangetroffen.

Waarnemingen van steenuilterritoria in de omgeving van het plangebied

4.1.2 **conclusie**

Er zijn drie steenuil territoria nabij het plangebied geconstateerd. Gezien de korte afstand tot het dichtstbijzijnde territorium, is het waarschijnlijk dat deze dieren van de singel om het parkeerterrein gebruik maken om te foerageren. In het plangebied wordt gezien deze korte afstand geen nestplaats verwacht. Steenuilen hebben meestal een territorium van enkele honderden meters om hun nestplaats. In zeer geschikte gebieden kan dit ook minder zijn. De parkeerplaats met halfverharding is niet optimaal geschikt als foerageergebied en er zijn voldoende alternatieven in de omgeving aanwezig. Bebouwing van dit terrein zal niet leiden tot zodanige negatieve invloeden dat een steenuilterritorium en/of nestplaats indirect ongeschikt wordt.

4.2 **VLEERMUIZEN**

4.2.1 **waarnemingen**

Eerste onderzoeksavond

Op 20 mei ging de zon om 21:35 uur onder. Kort na zonsondergang, om 21:40, kwam in de laan voor de parkeerplaats een ruige dwergvleermuis foerageren. Vijf minuten later werd deze gevolgd door een gewone dwergvleermuis. Deze gebruikte de laan langs de Dokter Guepinlaan als vliegrou-
te/foerageerroute. Om 21:55 werd aan de achterzijde van het plangebied een vliegrou-
te van de gewone dwergvleermuis geconstateerd. Er werden ongeveer 5 gewone dwergvleermuizen waargenomen. Rond 22:05 werd de derde vleermuissoort waargenomen, een laatvlieger kwam enkele minuten boven de parkeerplaats foerageren. Voor De Roskam vloog om 22:30 nog een gewone dwergvleermuis. Ruim een uur na zonsondergang waren alle vleermuizen vertrokken naar elders.

Tweede onderzoeksavond

Op de tweede avond, 10 juni, ging de zon rond 22:00 uur onder. Een kwartier na zonsondergang werd de eerste vleermuis waargenomen, een gewone dwergvleermuis. Deze werd kort daarop gevolgd door 5 andere gewone dwergvleermuizen, die van de laan voor de Roskam, of de achterzijde van de huizenrij vlak achter de Roskam, gebruik maakten. Enkele van deze vleermuizen bleven enige tijd rond de parkeerplaats foerageren. Rond 23:00 uur waren er geen vleermuizen foeragerend meer aanwezig.

Derde onderzoeksavond

De 24^e juni ging de zon om 22:04 onder. Ongeveer 5 minuten later kwam de eerste gewone dwergvleermuis langs de laan langs de Dokter Guepinlaan aanvliegen, gevolgd door 2 a 3 andere gewone dwergvleermuizen. Rond 22:25 kwamen kort na elkaar 4 gewone dwergvleermuizen tussen de huizen naast De Roskam aanvliegen, die hun route langs de laan vervolgden. Ook de achterzijde van de tuinen achter de Roskam, en de singel langs de parkeerplaats werden weer gebruikt door ongeveer 4 gewone dwergvleermuizen,

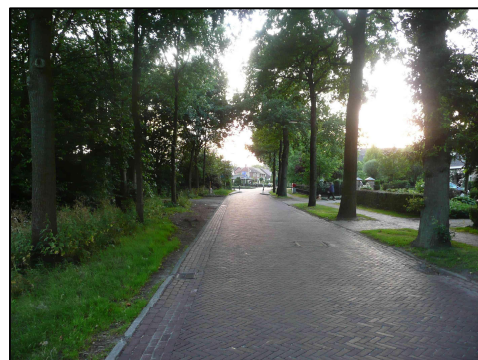
waarvan er enkele in (de nabijheid van) beide deelgebieden bleven foerageren. Om 22:35 werd een foeragerende laatvlieger boven de parkeerplaats waargenomen. Wederom waren ruim een uur na zonsondergang alle vleermuizen naar elders vertrokken.

waarnemingen van vleermuizen in en om het plangebied

4.2.2 **conclusie**

Op alle onderzoeksavonden zijn vleermuizen waargenomen. In totaal zijn drie soorten geconstateerd, te noemen gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger. Er zijn geen verblijfplaatsen aangetroffen. Wel lopen er langs de noord- en zuidzijde van beide deelgebieden vliegrouetes van de gewone dwergvleermuis.

Als vliegrouete gebruikte laan

De laan langs de Dokter Guepinlaan blijft gehandhaafd. Ook de singel aan de zuidzijde van het plangebied blijft bestaan. De tuinen van de geplande woningen worden hier tegenaan gelegd, zodat er voldoende vliegruimte voor vleermuizen overblijft. Er zijn daarmee geen negatieve invloeden op verblijfplaatsen of belangrijke onderdelen van het leefgebied van vleermuizen te verwachten. Ook de tuinen zullen in de toekomst weer geschikt zijn als foerageergebied.

4.3 GROTE BONTE SPECHT

4.3.1 *waarnemingen*

Tijdens twee onderzoeksrondes is gericht gezocht naar sporen en nestplaatsen van de grote bonte specht. Ook is geluister naar de territoriumroep. Er zijn echter geen waarnemingen gedaan die wijzen op de aanwezigheid van nestplaatsen of veelvuldig gebruik door spechten.

4.3.2 *conclusie*

Er zijn geen spechten waargenomen. Er zijn dan ook geen negatieve invloeden op de grote bonte specht te verwachten.

4.4 OVERIGE

Er zijn geen overige van belang zijnde waarnemingen gedaan.

5 CONCLUSIE EN SAMENVATTING

In Ommeren liggen het gebouw de Roskam en de bijbehorende parkeerplaats aan de Dokter Guepinlaan. Op deze beide locaties is de nieuwbouw van woningen en appartementen voorgenomen. In een eerder uitgevoerde quick scan flora en fauna kon de functie van de beide deellocaties voor vleermuizen steenuil en grote bonte specht niet worden bepaald. Dit nader onderzoek gaat in op de aanwezigheid van deze soorten, de effecten op deze soorten en de consequenties in het kader van de Flora- en faunawet.

5.1 CONCLUSIE

Er zijn totaal 4 onderzoeksrondes uitgevoerd. Tijdens drie rondes is gelet op de aanwezigheid van steenuilen in en om beide deelgebieden. Ook is tijdens drie rondes de aanwezigheid van vleermuizen onderzocht. Tijdens twee rondes is gelet op de aanwezigheid van de grote bonte specht.

In de omgeving zijn drie steenuilterritoria aangetroffen. Geen van deze territoria zal verloren gaan als gevolg van de ingreep. In het plangebied zijn geen essentiële onderdelen van leefgebied van steenuilen aanwezig.

Tijdens onderzoek zijn drie soorten vleermuizen geconstateerd in (de omgeving van) beide deelgebieden. Het gaat om de ruige dwergvleermuis, de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger. Er zijn geen verblijfplaatsen aangetroffen. Wel liggen aan de noord- en zuidzijde van beide deelgebieden vlieg-routes van de gewone dwergvleermuis. Deze worden echter niet aangetast. In de toekomst kan het plangebied ook weer dienen als foerageergebied.

Tijdens geen van de onderzoeksrondes zijn (sporen van) spechten aangetroffen die wijzen op de aanwezigheid van verblijfplaatsen.

5.2 CONSEQUENTIES

Op basis van de aangetroffen soorten en functies, gecombineerd met de inrichtingsschets van de voorgenomen ingreep, zijn geen negatieve invloeden te verwachten op verblijfplaatsen of belangrijke onderdelen van het leefgebied van vleermuizen, steenuilen en de grote bonte specht.

Omdat (effecten op) overige strikt beschermde soorten op basis van de eerder uitgevoerde quick scan flora en fauna (Laneco, 2008) ook niet worden verwacht, zijn er geen procedurele gevolgen in het kader van de Flora- en faunawet voor deze ingreep.

5.3 AANBEVELINGEN

- Aanbevolen wordt om bestaande groenelementen zoveel mogelijk te handhaven;
- Het verdient aanbeveling verlichting in de nieuwe situatie te beperken;
- Verder wordt aanbevolen om in het nieuwe gebouw open stootvoegen aan te brengen op > 2 meter hoogte, en op enkele plaatsen wat ruimte in de spouw te laten (enkele centimeters). Deze maatregelen maken het gebouw geschikt voor vleermuizen.

BIJLAGE 1 : LITERATUURLIJST

Bloem, H., K. Boer, N. M. Groen, R. van Harxen & P. Stroeken, 2001, De Steenuil in Nederland; Handleiding voor onderzoek en bescherming. Stichting Steenuilenoverleg Nederland (STONE).

Broekhuizen, S e.a., 1992, Atlas van de Nederlandse zoogdieren, uitgeverij KNNV, Utrecht,.

Dietz, C., Helversen, O von., Nill, D., 2006, Handbuch der Fledermäuse Europas und Nordwestafrikas; Kosmos Naturführer

Helmer, W., Limpens, H.J.G.A. en Bongers, W., 1^e versie 1988, Handleiding voor het inventariseren en determineren van Nederlandse vleermuissoorten met behulp van bat-detectors, Stichting vleermuis-onderzoek (dr. L. Bels stichting).

Limpens, H., K. Mosterd en W. Bongers, 1997; Atlas van de Nederlandse vleermuizen; Onderzoek naar verspreiding en ecologie; KNNV Uitgeverij.

Limpens, H.J.G.A., P. Twisk en G. Veenbaas, 2004, Met vleermuizen overweg, Dienst Weg- en Waterbouwkunde Delft en Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming Arnhem.

Netwerk Groene Bureaus, 2009, Protocol Vleermuisinventarisaties.

SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998, 2000, Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Websites:

www.vleermuis.net

www.natuurloket.nl

www.minlnv.nl